

Se ne bi našel tudi pri nas kak Di Pietro?

Slovenci v Italiji pozorno spremljamo dogodke okrog radiotelevizijske ustanove RAI. To tudi ni nič čudnega, saj se zdi, da pri tem gledamo napeto kriminalko. Vlada ministrskega predsednika Berlusconi — ta je lastnik konkurenčnega podjetja Fininvest — je kmalu po svojem nastopu dejansko prisilila upravni svet javne radiotelevizijske hiše, da je odstopil, nato pa je poskrbela, da so bili imenovani novi upravitelji (skupno jih je pet), ki naj bi ji bili, seveda, poslušni.

RAI je Berlusconi, ki je medijski mogočnej, trn v peti. To je razumljivo. V veliko napoto mu je tudi kot politiku in predsedniku vlade. Zato skuša narediti vse, da od te ustanove ne bi imel kakršnekoli škode. Samo tako si namreč lahko razlagamo ukrep, ki ga je novi upravni svet sprejel pred kratkim in ki gotovo pomeni višek predrznosti: za glavne urednike poročil in šefe programov (tako radijskih kot televizijskih) je imenoval po veliki večini ljudi, ki so politično bližje vladi oziroma Gibanju Naprej, Italija! in Nacionalnemu zavestništvu. Tudi njihovi namestniki so bili izbrani po tem ključu.

Med ljudmi pa je završalo. Kakih tisoč znanih osebnosti je naslovilo pismo na predsednika republike s pozivom, naj nemudoma posreduje. Močno je zaškripalo tudi med samimi upravitelji. Eden je podpisal odstopno pismo, drugi ga je napovedal, tretji omahuje. Sodu pa je zbila dno vest, da je ustanovo RAI nenadoma zapustil njen glavni ravnatelj, čeprav je bil imenovan šele pred tremi meseci.

V vrhovih RAI-ja je zavladal popoln kaos, kar naravnost porazno vpliva na celotno delovanje podjetja, ki ima — ne smemo pozabiti — več kot 12 tisoč uslužbencev. Predsednik republike Scalfaro se je že odzval pozivu in se s pismom predsednikoma obeh zakonodajnih zbornic zavzel za takojšnjo odpravo krize,

DRAGO LEGIŠA

Na najmogočnejši protestni manifestaciji v vsem povojnem času

Ljudje so pokazali, da hočejo partecipirati

Italijanska javnost je še vedno pod globokim vtisom mogočne protestne manifestacije, ki so jo vse tri sindikalne organizacije priredile v Rimu v soboto, 12. t.m. Po rimskih ulicah je v treh sprevedih korakala tolikšna množica, kakršne še niso videli v vsem povojnem času. Prireditelji pravijo, da je bilo milijon in pol ljudi. Zanimivo je, da je bilo med to množico presenetljivo veliko mladih, čeprav se jih protest ni tikal neposredno. Sindikati so dali pobudo za ta zbor predvsem v znak protesta zoper poskus vlade, da se sedanji pokojninski sistem spremeni, ne da bi vlada oziroma njena parlamentarna večina iskala za take spremembe soglasje sindikalnih predstavnikov delavcev. Mladi so z udeležbo na sobotni manifestaciji predvsem jasno povedali, da hočejo tudi sami sodelovati pri določevanju splošnih, a temeljnih smernic nadaljnega razvoja v državi. To pomeni, da jih zelo pobliže zanima politika, pojmovana seveda kot skrb za občo blaginjo.

Organizacijski stroj treh glavnih sindikalnih zvez je deloval brezhibno. Zborovalci so dopotovali v prestolnico iz vseh italijanskih krajev, tudi tistih, ki jih je samo nekaj dni prej zadela strašna vodna ujma. Računajo, da je v Rim pripeljalo 8 tisoč avtobusov, 50 posebnih vlakov, štiri ladje (predvsem s Sardinije) in na tisoče in tisoče osebnih avtomobilov in kombijev.

Pomembno je tudi, da je celotna manifestacija potekala brez kakršnegakoli incidenta, torej v najlepšem redu.

»Če se je Italija odločila, da tako množično manifestira po rimskih ulicah — je pred dnevi napisal milanski dnevnik Corriere della Sera — pomeni, da se ne čuti pobito. Pomeni, da se čuti dovolj močno, da lahko izvaja pritisk na vlado, ki naj pokaže vso občutljivost tudi za oblikovanje tako imenovanih pravil igre, ki naj bodo za vse razumljive in za vse veljavne«.

Iz tega bi izhajalo, da veličastni zbor v Rimu ni bil sklican le zaradi vprašanj sindikalne narave, temveč so na njem, morda prav zaradi njegove množičnosti, pri-

šle do izraza tudi in predvsem politične razsežnosti. Pravkar omenjeni dnevnik govori o pravih igrah, ki naj bi jih določili nanovo. Za kaj pravzaprav gre? Gre za vrsto zakonov, ki naj tako dopolnijo sedanji večinski volilni sistem, da bo zagotovljena »demo-

va opozicija — kot piše že omenjeni dnevnik — ne sedanja večina; slednja celo pogosto zamenjuje »pravico do vladanja s pravico do ukazovanja«.

Pred dnevi sta se sestala (kot dva skrivna ljubimca, je dejal Fini) glavni tajnik Severne lige Bossi in glavni tajnik Demokratične stranke levice D'Alema. Pogovarjala sta se o »pravilih igre«. Kdo naj jih določi? Bossi vodi eno od treh političnih komponent sedanje vlade, a je prepričan, da ostala dva partnerja v vladi (Berlusconi in Fini) ne bosta sodelovala pri oblikovanju takšnih pravil igre, ki bi bile v skladu s temeljnimi programskimi točkami Severne lige, kot sta na primer federalizem in gospodarski liberizem. Zato je Bossi mnenja, da se lahko sestavi nova večina, v kateri bi poleg Severne lige in sredinskih strank, zlasti Ljudske stranke, bila tudi Demokratična stranka levice.

Bossi je veljavnost svojih izvajanj potrdil na strankinem deželnem kongresu v Pordenonu v nedeljo, 13. t.m. Priznati pa je treba, da v tej kot tudi v drugih točkah Bossijev načrt nikakor ni jase. V Pordenonu je na primer dejal, da se Severna liga lahko pogovarja z Demokratično stranko levice o »ustavodajni vladi«, češ da je za sodelovanje z vsemi tistimi silami, ki so za prenovo in za nova demokratična pravila. V isti sapi pa je izključil možnost skup-

To si velja zapomniti

Na deželnem kongresu Severne lige v Pordenonu so udeleženci izžvižgali delegata, ki je hotel govoriti v furlanščini. Ploskali pa so izvajanjem predstavnika Unije Italijanov iz Istre Tremulu in italijanskima poslancema v hrvaškem in slovenskem parlamentu, Radinu in Battelliju.

Na kongres ni bil povabljen noben predstavnik slovenske manjšine v Furlaniji Julijski krajini oziroma kake njene organizacije.

kracija alternativ« in odstranjena tudi najmanjša nevarnost nastanka kakega režima.

Italijanski volivci so se bili na referendumu izrekli za večinski volilni sistem, njegov mehanizem pa ni bil izoblikovan natančno, zaradi česar kaže velike hibe in šibkosti.

V tem pogledu pa med sedanjimi političnimi subjekti ni pravih pojmov. Nimata jih ne le-

Množica manifestantov v Rimu

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 17. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Vojna vojni!«; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Tanja Rebula: Svetlobno leto od ozvezdja Sebe; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale: Likovna delavnica; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Četrtekova srečanja.

■ PETEK, 18. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturne diagonale: Likovna delavnica; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Tanja Rebula: Svetlobno leto od ozvezdja Sebe; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Kaj sanja naš Peter, ko spi?« (Vera Poljšak); 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 19. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila; 10.10 Repentabor, glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe; 12.00 Krajevne stvarnosti: Ta rozajanski glas (oddaja iz Rezije); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Nediški zvon; nato: Nekaj minut z...; 15.00 Tu 362875. Z vami kramlja Sergej Verč; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Jernej Novak: Ob 100-letnici rojstva dramatika, pisatelja in publicista Ferda Kozaka.

■ NEDELJA, 20. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Ognjena zemlja« (Dimitrij Kralj); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Srednjeevropski radijski obzornik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Jernej Novak: Ob 100-letnici rojstva dramatika, pisatelja in publicista Ferda Kozaka; 17.00 Krajevne stvarnosti: Z naših prireditiv.

■ PONEDELJEK, 21. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj; dr. Slavko Tuta; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Tanja Rebula: Svetlobno leto od ozvezdja Sebe; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Škrat Čevljerad«. (Piše Majda Mihačič); 14.45 Podoba goriškega otroka; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Znanstvene raziskave: Etnonacionalizem; 18.40 Za smeh in dobro voljo.

■ TOREK, 22. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Politično udejstvovanje dr. Ivana Marije Čoka; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Marguerite Duras: »Ljubimec«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Cecilijanka '94; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dušan Jovanović: »Antigona«.

■ SREDA, 23. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Srednjeevropski radijski obzornik; 9.10 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Marguerite Duras: »Ljubimec«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba. »1909-1994«, 85 let Glasbene matice v Trstu; 18.00 Prosojni kelih poezije (Irena Žerjal).

Nad sto evropskih strokovnjakov govorilo na posvetu v Špetru

Posnetek z mednarodnega posveta v Špetru

(foto Kroma)

V Špetru Slovenov je bil konec prejšnjega tedna tridnevni mednarodni seminar o otroškem govoru in manjšinah. Bil je na zelo visoki strokovni ravni. Udeležilo se ga je okrog 120 izvedencev iz vse Evrope. Posredovali so svoje referate o tem, kako je za otrokovo vzgojo pomembno, da obvlada dva jezika. Ti otroci hitreje dojemajo, imajo več fantazije in tudi z večjo vedrino sprejemajo ljudi in okolje. Rečeno je še bilo, da Evropa postaja vedno bolj večkulturna in večjezikovna skupnost.

Srečanje so organizirali Študijski center »Nediža«, Confemili (Vsedržavni odbor jezikovnih

manjšin) in katedra za sodobne jezike na videmski univerzi. Dobro organizirani posvet je zdel desničarske in nacionalistične kroge. Deželni svetovalec Nacionalnega zaveznitstva Casula je celo vložil v zvezi s tem svetovalsko vprašanje, da bi izvedel, ali je tudi dežela nudila pokroviteljstvo temu srečanju. Zapisal je še, da Slovencev v Benečiji ni, krajevni običaji, glasba in jezik pa naj bi bili furlanskega izvora.

V Špetru so udeleženci ob koncu sprejeli dve resoluciji. Ena zadeva slovensko manjšino v Italiji ter govori o njeni pravični zaščiti ter sredstvih za njeno preživetje.

Slovenski gostinci s Tržaškega in Goriškega na obisk h kolegom iz Nediških dolin

Gostinska sekcija pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju v Trstu prireja v sodelovanju s podružnico SDGZ iz Čedadu gostinski izlet v Benečijo, ki bo v ponedeljek, 21. novembra. Avtobus bo z Opčin (s postajališča pri tramvaju) odpeljal ob 8. uri.

Slovenski gostinci s Tržaškega in Goriškega bodo obiskali svoje kolege, ki sodelujejo pri uspešni turistični pobudi »Vabilo na kosilo« v Nediške doline. Po ugodni ceni je mogoče v šestnajstih restavracijah v Benečiji pokusiti pristne domače jedi. »Vabilo na kosilo« je veljavno še ves ta mesec, po zimskem premoru pa bodo gostinci s to pobudo nadaljevali.

Gostje si bodo tudi ogledali, kako proizvajajo znamenito »gu-

banco« Giuditta Teresa in tovarno Hobles v špeterski industrijski coni. Kogar izlet zanima, lahko za natančnejša pojasnila vpraša pri organizacijskem tajnistvu SDGZ v Trstu (tel.: 040/362949).

***

Ljudje so dokazali...

◀■■■▶ nega jezika med Ligo in »laburisti«, kot je označil DSL.

Na očitek, da njegov federalistični načrt ne upošteva specifičnosti dežele Furlanije Julijske krajine, je Bossi odgovoril, da bodo avtonomne dežele s posebnim statutom ostale, saj niso v nasprotju s tako imenovanimi makroregijami (teh naj bi bilo v Italiji devet).

Kljub strašni vodni ujmi, ki je po zadnjih podatkih zahtevala 65 smrtnih žrtev se nadaljuje in celo stopnjuje živahnost politične razprave, ki pogosto povzroča velikansko zmedo. Ta pa je že tako glavna značilnost sedanjega italijanskega političnega trenutka.

Se ne bi našel tudi pri nas kak Di Pietro?

◀■■■▶ ki ogroža temelje demokracije v državi.

Dogajanje okrog RAI-ja zelo od blizu zanima tudi nas Slovence. Povsem upravičeno se namreč bojimo, da bo ta kriza prišla prav krogom in ljudem, ki so odgovorni za neizvajanje natančnih zakonskih določil in javnih listin o televizijskih oddajah v slovenskem jeziku v Furlaniji-Julijški krajini.

Kdor ne pozna razmer v Italiji, ne bo sploh mogel verjeti, da bo sredi aprila prihodnjega leta poteklo nič manj kot 20 let od odobritve zakona št. 103, ki predvideva televizijske oddaje v slovenščini. Zakon se še ne izvaja. Ne bo mogel dalje verjeti, da so 5. t.m. potekla 3 leta od sklenitve pogodbe med predsedstvom rimske vlade in osrednjim vodstvom RAI-ja, ki med drugim določa, da bodo televizijske oddaje v našem jeziku trajale 208 ur na leto (praviloma 4 ure na teden). Tudi iz tega do zdaj ni bilo nič. Ne bo mogel končno verjeti, da je celo določena visoka denarna kazen, če RAI ne spoštuje delno ali v celoti sklenjene pogodbe.

V krajevnem dnevnem tisku te dni beremo, da nekateri vplivni krogi v deželi povezujejo televizijske oddaje v slovenskem jeziku z oddajami v furlanščini, češ da je treba začeti z oddajami v obeh jezikih hkrati. Nihče od nas nima seveda nič proti takšni zahtevi Furlanov, nasprotno! Drži pa, da utegne takšno stališče spet odložiti začetek slovenskih televizijskih oddaj.

Dolga leta so tržaški visoki funkcionarji RAI-ja prepričevali rimsko osrednje vodstvo, da ne kaže uvesti slovenskih televizijskih oddaj, češ, da jih »Trst ne bi sprejel«. Vemo tudi, da je Rim odlagal začetek oddaj v slovenskem jeziku prav zaradi takšnih prišepetovalcev z ulice Fabio Severo v Trstu.

Dvajset let se nam torej povzroča velika škoda. Zato nas ne bi smela brigati ne zmeda v vrhovih ustanove RAI ne želje in zahteve (sicer povsem upravičene) furlanskih sosedov, kajti televizijske oddaje v slovenskem jeziku so pravica, ki jo črno na belem že določa zakon. Vsako nadaljnje odlašanje z uvedbo teh oddaj bi bilo v pravno urejeni državi kaznivo. Nekdo bi za takšno početje moral torej odgovarjati pred sodiščem. Se ne bi našel kak Di Pietro, ki bi naredil red na tem področju?

V. Möderndorfer, avtor in režiser »Transvestitske svatbe«

Situacijska komedija, prežeta z mediteranskim humorjem

V Slovenskem stalnem gledališču pripravljajo novo premiero v jubilejni sezoni. V petek, 18. novembra, bo na odrskih deskah Kulturnega doma krstna uprizoritev komedije Vinka Möderndorferja z naslovom: »Transvestitska svatba«. Gre za komedijo po klasičnem vzoru z natančnimi mehanizmi za smeh, po preverjenih vzorcih, namenjenih zgolj sprostitvi in zabavi.

Vinko Möderndorfer je po rodu iz Celja, sedaj pa živi in dela v Ljubljani. Nekajkrat je že režiral tudi na slovenskem odru v Trstu. Doslej je izdal že nekaj knjig poezije in proze, piše pa tudi radijske igre za otroke in odrasle ter gledališka dela. Doslej je bilo uprizorjenih pet njegovih iger. Zadnja je bila drama Hamlet in Ofelija, ki je bila na sporedu v ljubljanski Drami. »Transvestitska svatba« je Möderndorferjeva prva komedija. V intervjuju, v katerem je avtor in hkrati režiser povedal kaj več o svojem delu, pa je hudomušno pripomnil, da je delo »pregrešno« samo v naslovu.

Naslov igre res lahko zavede gledalca. Za kaj v resnici gre in koliko časa je komedija nastajala?

Res je, da naslov lahko zavede, saj objavlja posebne vrste erotiko. V resnici pa gre za drugačno vrsto preoblačenja. Igra je prava situacijska komedija. Glavni junak je zaradi spleta okoliščin prisiljen, da se preobleče v žensko... Preoblačenje je v gledališču zelo preizkušena metoda že od antike preko Rima do Molièra. Naslov je torej je izzivalen, nikar pa nevaren. Sicer pa — sedaj, ko smo tik pred premiero, vidim, da je bil izbran pravi naslov. Igra je nastajala pet let. Pisal sem jo z velikim navdušenjem in velikim užitek. Sam sem se pri tem neskončno zabaval. Ko sem delo dokončal, sem ga še nekajkrat popravil. Vse se dogaja v enem delu, komedija pa bo uprizorjena na tak način, da gledalcem ne bo pustila do diha.

Zakaj ste se odločili, da napišete komedijo? Morda zato, ker se v tej zvrsti še niste preizkusili?

Komedija je zame res nova preizkušnja. Kot režiser pa sem se veliko ukvarjal z Molièrom, ki ga obožujem ne samo kot gledališkega avtorja, ampak predvsem kot književnika in velikega pesnika. Del pobude za mojo komedijo je prišel prav iz mojega navdušenja nad Molièrom, Feaudeayem in tudi Goldonijem.

Komedij je sicer več vrst. Mene je pritegnila ideja, da bi napisal pravo situacijsko komedijo, tudi zato, ker Slovenci take igre preprosto nimamo. Slovenski humor je vredno satira, vedno mora nekaj povedati; običajno gre za smešenje napak družbe in sveta.

V kateri čas in prostor ste postavili svoje delo?

»Transvestitska svatba« se dogaja danes v neki stolpnici nekega mesta. Protagonista sta dva prijatelja. Prvi je velik ženskar, drugi pa je bolj umetniške narave in prijatelju posoja stanovanje za ljubezenske zmenke. Ko pa pridejo na obisk starši lastnika stanovanja, se vsa zadeva zaplete do absurda..., gre pa za zgodbo, ki bi se lahko resnično pripetila. Mislim, da mi je vso to zadevo uspelo logično izpeljati.

V Slovenskem stalnem gledališču ste bili že nekajkrat gost...

Lani sem v tem teatru režiral Harwoodovega »Garderberja«. Avtor, ki je predsednik svetovnega PEN kluba, si je to igro tudi ogledal in rekel, da je to ena njegovih najboljših predstav. Mislim, da je to za SSG velik kompliment, saj je bila igra svetovna uspešnica. Sploh pa sem s tržaškim gledališčem imel veliko sreče.

Rad bi ob tej priložnosti izrekel priznanje umetniškemu vodji Miroslavu Košuti, ki je dal v repertoar to moje najnovejše delo. Slovenska gledališča so namreč nenaklonjena slovenski dramatik, posebno pa še mlajšim piscem, zato se mi zdi zaupanje SSG še posebej dragoceno. Na Slovenskem je sploh veliko avtorjev, ki dejansko nimajo možnosti, da bi kakovost svojih del in morebitne napake preverili na odru.

Kdo bo nastopal v »Transvestitski svatbi«? Na tržaškem odru se bo tudi pojavil nov igralec...

Da, to je Aleš Kolar, ki je lani končal igralsko akademijo in je zelo nadarjen, je pa tudi vrhunski športnik. Gojmir Lešnjak bo imel v tej komediji nosilno vlogo, ki je izredno naporena in zahteva ogromno igralske discipline, nastopili pa bodo še Lidija

Kozlovič, Maja Blagovič, Vladimir Jurc in Stojan Colja.

Kakšen odziv pričakujete od publike?

Mi sedaj delamo polnokrvno in resno. Mislim, da je igra po temperamentu blizu mediteranskemu tipu humorja. Obetam si, da bo imela dolgo življenje. Upam, da se ne motim.

Pogovarjala se je Helena Jovanovič

***

Kljub prijateljstva organizira izlet v Oglej in Gradež v torek, 29. novembra, na ogled razstave o Atili in Hunih ter oglejske in gradeške bazilike. Vpisovanje v trgovini pri Fortunatu v Ulici Paganini 2 (pri sv. Antonu) v Trstu.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Vinko Möderndorfer
TRANSVESTITSKA SVATBA

Krstna uprizoritev

Režija Vinko Möderndorfer

PREMIERA

V petek, 18. novembra, ob 20.30

ABONMA RED A

PONOVITVE

V soboto, 19. novembra, ob 20.30

ABONMA RED B

v ponedeljek, 21. novembra, ob 16.00

ABONMA RED G

v torek, 22. novembra, ob 11.00

IZVEN ABONMAJA

v sredo, 23. novembra, ob 20.30

ABONMA RED D

v četrtek, 24. novembra, ob 20.30

ABONMA RED E

v petek, 25. novembra, ob 20.30

ABONMA RED F

v nedeljo, 27. novembra, ob 16.00

ABONMA RED C

V Kulturnem domu v Trstu.

Padovanska revija o Slovencih

Večkrat tožimo, da nas italijanski svet malo ali skoraj nič ne pozna. To še posebej izven našega ožjega deželnega prostora. So pa vendar tudi pozitivne izjeme, ko razna društva, ustanove ali revije občasno seznanjajo svoje člane in bralce o nas in naših problemih. S tem tudi zapolnijo vrzeli ali napake, ki jih navadno delajo veliki italijanski dnevniki. Ti sploh ne pišejo o nas ali pa so glasniki prej nam nasprotnih kot prijaznih stališč. In prav v naslednjih vrsticah naj zabeležimo prijeten primer prijateljskega in zanimivega obveščanja.

Že vrsto let izhaja v Padovi kulturna revija *Quaderni del Lombardo-Veneto*, ki jo izdaja istoimensko kulturno društvo. Ureja jo dr. Nino Agostinetti, dober poznavalec slovenske zgodovine in kulture, še posebej primorske in goriške, ter velik prijatelj Slovencev. V dobi svojega skoraj dvajsetletnega izhajanja je že priobčila več člankov iz slovenskega kulturnega sveta, pa tudi pesmi, tako v originalu kot v prevodih. Pred leti je tudi priredila v znani univerzitetni knjigarni v Padovi večer o Slovencih s slovenskima predavateljema iz naše dežele.

Številka 38 zgoraj omenjene revije (datirana je za junij 1994, saj izhaja tri do štirikrat letno) prinaša dva prispevka v zvezi s slovensko oz. tudi istrsko problematiko (slednji je pod naslovom *Istria* tudi v slovenščini in hrvaščini). Iz tega citiramo zgovoren odlomek o vlogi in pomenu Istre danes (potem ko prikaže današnje istrsko večkulturno stvarnost in obsoja nacionalistične težnje): »Istro, ki je v zadnjih letih uspela uveljaviti svojo identiteto in ki je postala neke vrste kulturni, etnični, ekonomski in politični »laboratorij«, ki lahko predčasno nudi možne rešitve za sožitje in postane stvaren primer za bodoče integracijske procese, ki vodijo k novemu evropskemu redu, je treba pri tem naprežanju podpreti ter najti ustrezno podporo in nedvomne zasnove. Vse to v

QUADERNI DEL
LOMBARDO - VENETO

1994

38

globokem prepričanju, da Istra in Trst ne moreta sama do konca odigrati te vloge.»

Andrej Bratuž pa je prispeval članek z naslovom *Musica popolare slovena* in v njem prikazuje karakteristike in vlogo slovenske ljudske glasbe. Med drugim označuje samo preživetje slovenskega naroda z znano Salvinijevo mislijo o »čudežu« stare Evrope, kjer je ohranitev Slovencev še bolj presenetljiva kot ona baltskih narodov, zlasti Litvancev in Letoncev. Nadalje poudarja vlogo narodne pesmi, od kmečkih uporov (*Le vkup*) do naših dni, pesmi, ki je vedno spremljala slovenskega človeka skozi življenjsko pot. Poleg tega avtor prinaša tudi notni zapis narodne v Vipavskega Pa se sliši kot primer znanne pesmi z Goriškega. Revija objavlja tudi lepo istrsko črtico znanega pisatelja Fulvia Tomizze. Sicer pa je v nji še veliko prispevkov narodopisnega in zgodovinskega značaja.

Vsekakor je padovanska revija zelo zanimiva in bogata ter — kot je razvidno — zelo odprta do vprašanj narodnosti, manjšin in slovenskega sveta še posebej.

Potekal bo spomladi v Trstu, Gorici in Špetru

Praznik manjšinskih šol Evropske zveze

Prihodnjo pomlad, natančneje od 19. do 23. aprila, bo v Trstu, Gorici in Špetru potekal praznik manjšinskih šol Evropske zveze. Srečanje bo nudilo priložnost za proslavitev 50-letnice obnove slovenskih šol v Italiji. Prejšnja podobna zasedanja mladine evropskih manjšin so bila že v številnih evropskih državah.

Poleg slovenskih srednješolcev iz tržaške, goriške in videmske pokrajine se bodo srečanja, ki ga prireja Slovenska evrošola, udeležili tudi Katalonci iz Španije, Baski iz Španije in Francije, Ladinci iz boscenske pokrajine, Danci iz Nemčije, Nemci iz Danske, Lužiški Srbi iz Nemčije, Valežani in Škoti iz Anglije, Irci in Severni Irci, Severni Frizijci iz Nemčije, Frizijci iz Nizozemske, Bretonci iz Francije in Korški Slovenci.

Vzporedno s prireditvijo prireja odbor Slovenske evrošole tudi likovni natečaj za risbo ali grafični izdelek, ki bo objavljen v publikacijah, na lepakih in v brošurah organizacije. Vsebina risb ali drugih grafičnih izdelkov je 50-letnica obnove slovenskih šol. Izraža naj nastanek novega, mladost in vedrino ter naj vrednoti vlogo manjšin v današnjem svetu. Natečaja se lahko udeležijo dijaki vseh slovenskih višjih šol v Italiji, rok bo potekel 2. decembra letos. Izdelke sprejemajo pri Odboru za Slovensko evrošolo pri Zvezi slovenskih kulturnih društev v Trstu, Ul. S. Francesco 20.

Kdo koga zastopa (Stališče Ssk)

Na sestanku za oblikovanje novega skupnega predstavništva Slovencev v Italiji, ki je bil 25. oktobra 1994 v Čedadu, so udeleženci na predlog predstavnika DSL Miloša Budina soglasno sklenili, naj se v pričakovanju dokončnega rojstva novega vsemanjšinskega predstavniškega telesa Slovencev v Italiji dogovorimo za svoječasno zastopstvo. To vprašanje je bilo potem na dnevnem redu na srečanju 8. t.m. v Šempolaju in o njem je bil ponovno govor na sestanku, 15. t.m., prav tako v prostorih bivšega šempolajskega otroškega vrta.

Po mnenju Ssk bi časno zastopstvo morali sestavljati predstavniki: 1. slovenske politične stranke in slovenskih organiziranih komponent političnih strank, ki imajo za to pooblastilo od svojih deželnih strankinih vodstev, 2. SKGZ in SSO in 3. Slovencev iz videmske pokrajine, ki jih sporazumno določijo tamkajšnja slovenska društva.

Poleg tega bi časno zastopstvo moralo imeti tudi minimalno programsko osnovo. Ssk predlaga, naj leto predstavlja zakonski predlog za globalno zaščito Slovencev v Italiji, ki so ga pred dobrim letom skupno izdelale vse najpomembnejše komponente slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in ki je bil potem predložen v parlamentu s podpisi predstavnikov vseh parlamentarnih skupin, razen MSI. Razume se, da bi morala biti ta minimalna programska osnova obvezujoča za vse komponente časnega zastopstva, kar po mnenju Ssk pomeni, da bi nanjo morala pristati tudi vodstva političnih strank, katerih slovenski predstavniki bodo neposredno prisotni v časnem zastopstvu.

Ssk naposled meni, da bi časno zastopstvo Slovencev v Italiji moralo posebno intenzivno slediti delu v zvezi s skupnim zakonskim predlogom za globalno zaščito in le-tega tudi podpreti s prireditvijo skupne manifestacije v Rimu.

Ssk je to svoje stališče prikazala in obrazložila na že omenjenem sestanku 8. t.m. v Šempolaju. Edini, ki so imeli resnejše pomisleke do njega, so bili predstavniki Severne lige. Oblikovanje časnega zastopstva bi po mnenju Ssk moralo tudi bistveno prispevati k razčiščenju vprašanja, kdo koga zastopa na pogovorih za oblikovanje novega skupnega vsemanjšinskega predstavniškega telesa, za katero se je na prvem šempolajskem sestanku posebno zavzela SKGZ.

* * *

Ustanavlja se fronta manjšinskih strank

V petek, 18. novembra, se bodo v Bocnu zbrali voditelji manjšinskih strank v Italiji, da bi razpravljali o skupnih problemih ter o možnostih tesnejšega medsebojnega sodelovanja. Srečanje bo na sedežu Südtiroler Volkspartei, Ul. Brenner 7/A, poleg predstavnikov stranke nemške manjšine pa se ga bodo udeležili voditelji strank Partito autonomista trentino-tirolese, Slovenska skupnost, Union di Ladins in Union Valdôtaine.

Glavni predmet pogovorov bo ustanovitev fronte manjšinskih strank. Gre za pomembno novost, saj se prvič dogaja, da se je za takšno sodelovanje manjšinskih strank v Italiji odločila Südtiroler Volkspartei, ki je med njimi brez dvoma najmočnejša, a ki je doslej nastopala praviloma sa-

Prejeli smo in objavljamo

Zaskrbljujoč položaj naše skupnosti

Vodstvo Demokratskega foruma Slovencev je ocenilo dosedanje prehojeno pot za nadgradnjo skupnega zastopstva in obenem ocenilo stališča in predloge nekaterih komponent.

Demokrati forum Slovencev izhaja iz dejstva, da zaskrbljujoči položaj naše skupnosti zahteva resen in konstruktiven pristop k oblikovanju skupnega telesa zamejskih Slovencev. Mnenja smo, da doslej zastavljeno delo ni v celoti odražalo takšnega razmišljanja, saj so nekateri posamezniki znotraj tega dogovarjanja delovali prej destruktivno kot v duhu enotnosti. Na to dejstvo je naša komponenta opozarjala že od vsega začetka in obenem predlagala delovni značaj teh srečanj, ki edini lahko zagotavlja resen pristop k stvari. Mnenja smo bili tudi, da je v tej prehodni fazi treba oblikovati časno zastopstvo, oziroma ohraniti dosedanjega s primerno obogatitvijo novih komponent.

Na žalost pa nekateri teh pogledov niso spoštovali in delovali (v javnosti in tisku) izredno negativno in destruktivno, da ne rečem žaljivo. Takšno ravnanje gre v bistvu v obratno smer skupnega dogovarjanja. Tudi na te probleme smo že opozarjali na srečanjih skupnega zastopstva.

Občutek imamo, da tudi nekatere druge komponente delijo naše mnenje, kar potrjuje pravilnost naših pogledov. Zato je nujno, da nadaljnja srečanja potekajo v drugačnem duhu, ki bo slonel na konstruktivnosti in v iskanju enotnosti, ne pa obratno. Potrebno je torej, da se zelo jasno izrečemo, kdo naj sedi za isto mizo in kdo ne. Zato se strinjamo s tistimi, ki kot minimalno programsko osnovo predlagajo zakonski predlog za globalno zaščito, ki so ga izdelale vse najpomembnejše komponente slovenske manjšine in da morajo ta minimum osvojiti stranke in gibanja, s katerimi so slovenske komisije, konzulte ali forumi politično ali nazorsko povezani. Ravno tako se strinjamo z ugotovitvijo, da je treba dokončno razčistiti vprašanje, kdo in v čigavem imenu naj se udeležuje skupnih srečanj.

Demokrati forum Slovencev bo odslej upošteval zgornje poglede in se bo maksimalno potrudil, da bo svoje prispeval k oblikovanju skupnega zastopstva Slovencev. To pa le ob zgoraj omenjenih pogojih, drugače se bo umaknil, ker ne želi sodelovati z ljudmi, ki ustvarjajo pogoje za popolno uničenje naše zamejske organiziranosti. To bomo storili tudi zaradi spoštovanja, ki ga imamo do naše skupnosti, ki si od tega dogovarjanja veliko pričakuje in ni v celoti poučena, kako nekateri delujejo in kakšni so njihovi realni cilji. Menimo, da je takšno stališče edino pravilno in da bo naletelo na odobravanje vseh tistih, ki želijo kakovostno rast Slovencev v Italiji.

Bodo rešili železarno?

Ta teden bo za škedenjsko železarno in za usodo 1.800 delavcev verjetno odločilen. Kot znano so v tem stoletnem obratu že ugasnili plavž, kar se ni zgodilo niti med prvo in drugo svetovno vojno.

Delavci so vse te dneve v izmenah manifestirali na Trgu Unità pred vladno palačo (foto Kroma), v petek, 18. t.m., pa bo znana ponudba družbe Bolmat, ki se zanima za odkup železarne. Na ta dan bo plamen iz plavža simbolično spet zagorel. Delavci bodo z baklami krenili izpod Škednja do glavnega tržaškega trga.

ZVEZA CERKVENIH
PEVSKIH ZBOROV

vabi na

REVIJO ZBOROV

ki bo v nedeljo, 20. novembra, ob 16. uri v Kulturnem domu v Trstu.

ma ali pa se je povezovala s Krščansko demokracijo oziroma italijansko ljudsko stranko.

Med srečanjem bo približno ob 11. uri tiskovna konferenca. Slovenska skupnost bo na sestanku prisotna z delegacijo, ki jo bosta vodila tajnik Martin Breclj in predsednik Marjan Terpin. Slovensko zastopstvo se bo udeležilo tudi 42. kongresa Südtiroler Volkspartei, ki bo naslednji popoldan (19. t.m.) v Meranu.

Letošnja Cecilijanka - poklon S. Gregorčiču

Šestnajst pevskih zborov je nastopilo na letošnji Cecilijanki, zborovski reviji, ki jo že 36 let prireja Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Tudi letos so prireditelji povabili včlanjene zборе in predstavnike zborovskega petja iz Kanalske doline, Koroške, Slovenije, Tržaške ter zbor, ki zastopa deželno italijansko združenje pevskih zborov, tako da je bila revija zanimiva priložnost za srečanja med pevci, istočasno pa tudi priložnost, da začutimo pulz zborovskega petja v naših krajih. Cecilijanka je bila letos posvečena pesniku Simonu Gregorčiču ob

prirediteljev in predstavili pesmi na Gregorčičevo besedilo. Prav tako velja opozoriti, da so nekateri zborovodje, ki so tudi skladatelji, predstavili svoje pesmi ali priredbe. To so Mirko Špacapan, Anton Klančič, Stanko Jericija in Hilarij Lavrenčič. Gregorčičeva besedila pa očitno nagovarjajo tudi sodobnike; tako je Dimitrij Rejc uglasbil znano »Nazaj v planinski raj«.

Raven nastopajočih zborov je bila na splošno dobra, v nekaterih primerih pa so zbori pokazali tudi zelo visoko zborovsko kulturo in sporočilno moč, kar je vsekakor razveseljivo. Cecilijanka pa je tudi priložnost, da nastopijo manjši sestoji, ki delajo v težavnejših razmerah in tudi zato je dobro, da ob tej reviji predstavijo, vsaj v okrnjeni obliki treh pesmi, svoje delo in predvsem izpričajo ono prisotnost na teritoriju, ki je marsikje odločilna tudi za ohranjanje živosti slovenske kulture in prosvetnega dela. Marsikje bi bil slovenski živelj potisnjen v nekakšen zaprt rezervat brez možnosti izražanja navzven, če ne bi v teh krajih deloval zbor, ki s svojo javno dejavnostjo izpričuje in dokazuje prisotnost, delavnost, vztrajnost, na kratko, dokazuje, da tu še živimo in ustvarjamo Slovenci, čeprav izgublamo zemljo, številčno propadamo, jezikovno zaostajamo in se duhovno prilagajamo življenjskim modelom okolja, ki nas obdaja.

Na koncu naj se še enkrat spomnimo Simona Gregorčiča in njemu posvečene Cecilijanke. Mislimo, da je bila ta posvetitev zelo primerna, saj so se tako zbori lahko spomnili na »Goriškega slavčka«, na sporočilo njegovih pesmi, ki so primorskemu človeku od vedno pomenile enega virov življenjskih nauk in vrednot. Drugi, pravi poklon »Goriškemu slavčku«, pa bomo doživeli v kratkem. V nedeljo, 27. novembra, bo namreč v cerkvi sv. Ignacija na Travniku v Gorici zadonela kantata p. Hugolina Sattnerja »Oljki« za soliste, zbor in orkester, ki bo gotovo eden večjih domačih glasbenih podvigov v dokaz povezovalne moči sporočila Simona Gregorčiča in njegovih Poezij. (m.t.)

Še o Gregorčiču

Naj dopolnimo kratek zapis v prejšnji številki našega lista o polemiki v zvezi s 150-letnico Gregorčiča v dnevniku *Il Piccolo*. Med tem smo zabeležili še dva slovenska prispevka o tem. Tako sta pisala D. Moravec in Peter Močnik. Zapiso so koristni in tehni, saj pomagajo pravilno osvetliti pesnikovo figuro in izbiti enostranska tolmačenja italijanskih piscev o njem.

»Križev pot« F. Žerjala v Gorici

V likovni galeriji Katoliške knjigarne na Travniku v Gorici razstavlja goriški slikar tržaškega rodu Franko Žerjal. Med obratovanjem Katoliške knjigarne si lahko ogledate izredno lepo postavljeno razstavo, kateri je slikar dal naslov Križev pot.

Gre za križev pot, ki ga je umetnik naslikal za izredno uspešno, knjigo Mohorjeve družbe iz Gorice, ki nosi Križev pot in jo je napisala v verzih za tolminsko cerkev nepozabna goriška pesnica Ljubka Šorli Bratuž. Napisal sem uspešno zato, ker je knjiga skorajda že pošla, in to samo nekaj mesecev po izidu. Franka Žerjala so pri založbi naprosili, naj za pesniški Križev pot naslika štirinajst postaj, sam umetnik pa je napravil 18 slik v mešani tehniki in vse so sedaj na ogled v goriški galeriji Katoliške knjigarne.

Franko Žerjal se je pri slikanju križevega pota držal preproste besede in misli pesnice Ljubke Šorli Bratuže, tako da se je zavestno odločil za figuralno upodobitev Kristusovega trpljenja na poti na Golgoto. Slikarju se pozna, da bi najbrž raje naslikal križev pot v abstraktni tehniki, kajti vsa njegova ozadja so tudi samo nakazana, velika polja, ki služijo slikarju za podlago, na kateri upodablja osebe križevega pota, so samo nakazana in to vedno v imenitnih barvnih odtenkih. Prevladujejo modro plave, azurne barve, ki samo še nakažejo sovražnost sveta do Kristusa na poti na Golgoto. Perspektive skorajda ni, samo nakazana je, slikar slika skorajda dvodimenzionalno, ker hoče samo pokazati trpljenje človeka-Kristusa, ki je obsojen na smrt na križu. Kjerkoli je na slikah samo sled trpljenja, so tu oranžno rdeče, organske barve; lahko bi rekli, da si slikar tako pomaga naslikati trpljenje v krvi umorjenega Boga.

Med slikami, ki so na goriški razstavi, bi izpostavil najraje dve, in sicer prvo, ki jo je slikar poimenoval *Via dolorosa*, kjer bičanje Kristusa izstopa kot simbol trpljenja, in pa sedva imenitno in nevsakdanje za-

stavljeno križanje-Golgoto, Kristusovo smrt na križu, kjer Franku Žerjalu uspe naslikati tri križe v skorajda abstraktni tehniki, in to v izredno težki in lepi paleti barv.

Slikar je celotni križev pot naslikal nalašč dojemljivo vsakomur in se bo morda zato marsikomu zdelo njegovo slikanje preprosto in morda tudi preveč enostavno, kar pa ni res. Ali ni morda življenje in trpljenje ter končno smrt sila preprosta in vsakdanja zadeva, kateri nihče ne more uiti in ji tudi Kristus ni ušel?

Žerjalov Kristus je sila človeški, slikarjeve barve preproste, abstrahiranje umetniku služi, da napravi pravšnja občutja, na katera potem naslika glavne osebe križevega pota in pa seveda Kristusa. Križev pot Boga na Golgoto in Kristusova smrt na križu je naslikana imenitno, umetniku se pozna, da je globoko veren človek in nam to vero podaja skozi svoje slike.

Sedaj se postavlja vprašanje, kaj bo s tem križevim potom, kajti umetniku do sedaj še niso ponudili pravilne in umestne namestitve celotnega ciklusa, gotovo pa bi veliko posameznih slik avtor takoj prodal. Razbitje Žerjalovega križevega pota bi bilo izredno slabo dejanje za celotno slovensko skupnost v Italiji, saj se tako velikega projekta ne loti ravno vsak umetnik, križ in križev pot sta namreč v slikarstvu temeljni temi, katerih se lotijo samo tisti ljudje, ki vedo, da se ne morejo in ne smejo s tako pomembnimi zadevami poigravati. Upamo lahko, da se bo našla kaka cerkev, podjetje ali pa kak dober zbiralec slikarstva, ki bo odkupil celotni Žerjalov križev pot in tako zanamcem ohranil celotno umetnino. Tako bi bilo najbolje za vse, za umetnika in za našo skupnost pa še najbolje.

Res je sicer, da je Žerjalov križev pot že bil natisnjen v knjižni izdaji, a je vendarle velika razlika v tem, če njegove slike vidiš na majhnem knjižnem formatu, kjer večina barv izgubi svoj lesk, ali pa si njegove slike ogledaš od blizu.

Jurij Paljk

Novice iz Laškega

Za letošnje šolsko leto je društvo »Jadro« iz Romjana organiziralo tri tečaje: ob ponedeljkih je tečaj slovensščine za odrasle, ki želijo spoznati naš jezik in kulturo, ob torkih tečaj klekljanja, ob četrkih pa barvanja ikon.

Prihodnji petek, 25. novembra, bo v prostorih društva srečanje z domačim zobozdravnikom dr. Ivom Petkovškom. Začetek bo ob 20. uri.

V nedeljo, 20. novembra, bodo v Trziču ponovno odprli cerkvico sv. Miklavža, ki je ena med najstarejšimi cerkvami v Laškem. Njen pozlačen oltar iz lesa iz XVI. stoletja je bil restavriran prav pred kratkim.

K.M.

prirajajo

ZAMEJSKI WOODSTOCK

V POKRITEM OBCINSKEM PARKU V DOBERDOBU

V SOBOTO, 19. NOVEMBRA 1994 OB 21. URE: ROCK IN PODOBNO (HAPPY DAY)
V NEDELJO, 20. NOVEMBRA, 19. MASA, KOSARKA, DRISKOLA,
NABODNO ZABAVA NA GLASU
DO PONEDELJKA, 21. NOVEMBRA OB 24. URE: SANK ROCK, DELIRIUM, 24.

Nastopajo:

iz zamejske: HAPPY DAY, TAJMS, LOJZE FURLAN,
ZVEZDE, STATUS SYMBOL, KRASKI OVCARIL, GWEN HAN, LONG ZLUNK,
CIE IDEA, MELLOW YELLOW, ZAMEJSKI GIPSY KINGS, KOS IN GLASA,
IVO TIL, DAVID VIDALL, BORIS KOSIČ, DAVID MALALAN, PAOLO PAOLIN,
zamejske godbe na pištoli, Steverjanski fantje, Besenaci, Kriljani, klaps iz Kanalske doline,
GODBA SAZGO, TRIO BRSLIN, DUO PZL, 24.

iz Slovenije: SANK ROCK, CALIFORNIA,
DELIRIUM, VRTINCA, KRILJ, PRIMORSKI FANTJE,
LENKO MAK, ANDY HVALIC, 24.

Gostilni: JANA, BAYBAR, KACIN, BREČELJ, REDIS, 24. priobno

MLADI ZAMEJCI

Hubert Bergant - šestdesetletnik

Za orgle pravimo, da so kraljica glasbil. Brez pretiravanja lahko dodamo, da imajo, ko nanje zaigra Hubert Bergant, tudi svojega kralja. Gre za pravo kraljevsko kombinacijo, ki je po dobrih tridesetih letih Bergantovega umetniškega delovanja vse izrazitejša in vse zlahajnejša, v ponos Slovencev doma in na tujem. Gre hkrati za izjemen poustvarjalni opus, ki mu ni primere, pa nam še vedno prinaša nova presenečenja, naj bo to programska novost ali spet novo odkritje silovite moči registrskih barv in njihovega prelivanja.

Pravzaprav so orgle prav s Hubertom Bergantom vstopile v redno koncertno ponudbo v slovenskem prostoru. Nepozaben ostaja ciklus vseh orgelskih skladb J.S. Bacha, ki ga je jubilat izvajal v Ljubljani v sezoni 1974/75. Markanten izbor Bachovega ciklusa je nato predstavil še v Zagrebu v dvorani Lisinski v petih večerih sezone 1976/77 in celotni Bachov opus ponovil še v evropskem letu glasbe 1985 po primorskih cerkvah ob 300-letnici skladateljevega rojstva. Stilni koncerti so sploh Bergantova stalnica. V tem kontekstu je posebno pozornost namenil Cesarju Francku (leta 1972 recital v ljubljanski stolnici ob 150-letnici rojstva, leta 1990 dva zaporedna orgelska večera v Cankarjevem domu ob 100-letnici smrti, pa še recitala v Zagrebu in Trstu v istem letu) in Franzu Lisztu (leta 1986 recital v Cankarjevem domu ob 100 letnici smrti, zraven pa še pet koncertov v drugih slovenskih krajih). Celovečerne koncerte je posvetil tudi drugim skladateljem, še številnejših pa se je ob različnih obletnicah spomnil s posameznimi skladbami v koncertnih sporedih in poustvarjalno hvaležnost izrazil tudi obema svojima dunajskima profesorjema Antonu Heillerju in

Hansu Haselböcku. Tako je vso že izvedeno orgelsko literaturo svetovnih razsežnosti vse težje zaobjeti, vsekakor pa smo si ob nepregledni vrsti Bergantovih poustvarjalnih avtorjev posebej zapomnili še imena, kot so Pachelbel, Mozart, Guilman, Widor, Vierne, Dupré, Reger, italijansko šolo s Frescobaldijem na čelu in ne nazadnje generacijo mlajših, kot so Langlais, Messiaen, Alain, Eben... S sodobnimi slovenskimi skladatelji se mojster srečuje ob praznovdih njihovih del, ki jih je bilo že cela vrsta (Jani Golob, Peter Kopač, Uroš Krek, Aleksander Lajovic, Peter Lipar, Primož Ramovš, Pavel Šivic, Vilko Ukmar, Ubald Vrabec, Samo Vremšak).

Orgle so tudi garanje; za našega jubilanta prav gotovo dobesedno, čeprav hkrati »poklic in konjiček«, ob profesuri, publicistiki in drugem. Garanje, ki se začne ob hišnih Jenkovih orglah in nadaljuje vsepovsod, na instrumentih najrazličnejših delavnic, najrazličnejših velikosti in najrazličnejših kvalitet, iz vseh pa je potrebno izvabiti maksimum. Nekateri med njimi so grajeni že po Bergantovi dispoziciji, tako npr. v Ljubljani (Cankarjev dom, nemška delavnica K. Schucke), Maribor (stolnica, tudi nemška delavnica Walcker) in Nova Gorica (nova cerkev, italijanska delavnica Mascioni). Garanje, ki je obrodilo že stotine koncertov, od recitalov, nastopov z najrazličnejšimi soizvajalci do koncertov na čembalu in klavirju, mojstra pa popeljalo širom po slovenski deželi in širom po Evropi, v pariško katedralo Notre-Dame, berlinski Schauspielhaus, na sedem koncertnih turnej po nekdanji Sovjetski zvezi... Garanje, ki ostaja imuno pred komercializacijo umetnosti, saj mu bo vedno na prvem mestu izživ skladbe, odličnost instrumenta, hvaležnost publike!

Hubert Bergant je življenjski jubilej, 60-letnico življenja, dopolnil v nedeljo, 13. novembra, v Šempetru pri Gorici, kamor se je preselil iz rodnega Kamnika. Čestitke so lahko le delovne, novim, plodnim koncertnim doživetjem naproti...

Pavel Budin

Ambrož Kodolja

Zapleti v hrvaški Cerkvi

Z velikim zadovoljstvom je Cerkev na Hrvaškem, še zlasti v Bosni sprejela vest, da je papež imenoval sarajevskega nadškofa msgr. Vinka Puljića za kardinala. S tem je papež želel izkazati posebno čast trpeči Cerkvi, ki naj bi jo simboliziralo Sarajevo. Za samo imenovanje se je šušljalo že mnogo prej, posebej še ob papeževem obisku v Zagrebu, ko je prej spodletel obisk Sarajeva.

Kot pri marsičem se tudi tu zastavlja vprašanje: Ali bodo imenovanje novega hrvaškega kardinala pravilno razumeli tudi tisti, ki so, in bodo, ko se zdi še, izrabljali Cerkev v politične namene. To pa je v delu Hrvaške postalo že nekakšna neopazna vsakodnevna tiha tema, kot tudi praksa, ki se ji nihče več ne upira. Vse skupaj ne bi bilo omembe vredno, če bi me nekdo ne vprašal: »Kako se vedem do drugovercev, ki obiskujejo katoliški verouk?« Res, pred leti sem imel pravoslavne Rusa, letos pravoslavne Srba, pred leti tudi nekega kalvinca... Ob novembrskih praznikih sem videl neobičajni dopis, ki ga je poslal Nadškofijski ordinariat v Zagrebu, s katerim prosi vse veroučitelje na ozemlju Hrvaške, da v najkrajšem času posredujejo podatke o učencih, ki obiskujejo rimskokatoliški verouk, pa so pravoslavne vere. Ali o srbskih učencih, ki so raztepeni po Hrvaški, pa so jih starši prijavi k šolskemu verskemu pouku. Na prvi pogled se dozdeva, da je tu neki administrativni statistični birokratski akt, ki je poslan zato, da se pač ugotovi neka številka; pa ni tako.

Po hrvaški zakonodaji lahko vsaka verska skupnost svobodno ima verski pouk tudi v državnih šolah, samo mora imeti določeno število učencev. V danih primerih to lahko izpolnjuje samo rimskokatoliška Cerkev, vse ostale veroizpovedi so se znašle v podrejenem položaju. Tako so se marsikje šolarji drugih veroizpovedi priključili katoliškemu verouku, kar je ustaljena praksa v večini evropskih držav. V takšnih primerih katehet običajno za pripadnike drugih verskih skupnosti dopolni snov, kjer se ta lo-

či od rimskokatoliške. To koristi vsem, saj se s tem širi dijakovo obzorje, kot tudi znanje.

Pri Hrvatih pa se je na tem področju dogodilo nekaj, kar so sicer že poznali v svoji zgodovini. Šušlja se, da so nekatere učence, ki so bili pravoslavni Srbi, na »silo prekrstili« v katoličane. (Verjetno je šlo za prestop v katoliško Cerkev?) Možno je tudi, da v okoliščinah, v katerih so se v vojnem stanju znašli pravoslavni Srbi na hrvaškem ozemlju, zelo težko govorimo o moralnem prepričanju, ali prostovoljnem prestopu, ampak verjetno mnogo prej o pritisku, strahu ali zaskrbljenosti za golo življenje... Količino je takšnih primerov in kje vse so, se veliko piše, a moramo biti kljub vsemu previdni... Eno je propaganda, drugo pa ostaja resničnost. Srbi so na ozemlju Hrvaške, kot tudi v Bosni, ostali skoraj brez svojih duhovnikov, saj so vsi ti zbežali tik pred razpadom Jugoslavije. Zopet ugibanja, zakaj?

Hrvati so se v sedanjem političnem stanju soočili še z enim nepredvidljivim problemom. Verouk v osnovnih šolah skoraj ni problematičen, ker ga obiskuje velika večina učencev. V srednjih šolah pa je prav nasprotno. Imamo šole, kjer se je za verouk opredelilo komaj 40% dijakov, najvišji pa komaj dosega 75%. Sprašujejo se, kje so vzroki? Ali je Cerkev na Hrvaškem nepripravljena pričakala verouk v šoli? Ali obstaja še vedno neka težnja, ki ustvarja posebno razpoloženje do verouka v šoli, morda celo do Cerkve, ali pa je to gola dijaška komodnost, saj so polnoletni... O vsem tem lahko samo ugibamo, ker trenutno še ni resne študije o tem.

Zaključil pa bi s pozivom kardinala dr. Franja Kuharića, ki je v omenjenem pismu zapisal: »Če neki srbski šolar obiskuje naš verouk, naj ga katehet ne sprašuje, če je bil v nedeljo pri maši, saj ostaja še naprej pravoslavni...« Neobičajna intervencija, vsaj za kulturni svet, ki pa je bila, kot se zdi, potrebna, da se pomirijo na Hrvaškem nekatere strasti. Te so obstajale in bodo verjetno še...

To ni aprilska šala

»Spoštovano ministrstvo za finance, sporočamo Vam, da morate nadomestiti šefe uradov za neposredne davke, ker smo vse šefe aretirali«.

Antonio Di Pietro

To ni aprilska šala, ampak besedilo pisma, ki ga je znani milanski javni tožilec Di Pietro poslal 8. t.m. pristojnemu ministrstvu v Rimu. Milansko sodišče je namreč v okviru akcije »čistih rok« izdalo novih 25 zapornih nalogov, s čimer so bili dejansko »obglavljeni« davčni uradi v Milanu, Pavii in Comu.

Zadeva je zelo važna, saj je treba vedeti, da se v davčne urade v Milanu steka petina vseh davčnih dajatev v državi. Aretirani birokrati so upravljali na desetine milijard lir. Preiskovalci so prepričani, da so ti birokrati sestavili podkupniški stroj, ki je deloval brezhibno.

Hvaležnica za slovenske vernike v tržaški stolnici sv. Justa

V tržaški stolnici sv. Justa je bila v nedeljo, 13. t.m., tradicionalna hvaležnica za slovenske vernike. Škof msgr. Lorenzo Bellomi je svojo homilijo posvetil družini kot »svetišču življenja«, kraju, »kjer se življenje, ki je božji dar, primerno sprejema in ščiti pred nešteti nevarnostmi, katerim je izpostavljen, ter se more razvijati po zahtevah pristne človeške rasti« (papež Janez Pavel II., Centesimus annus).

Msgr. Bellomi je dejal, da je razporoka osebna in družbena rana, ki prizadene dostojanstvo osebe in korenine sožitja. Vernike je pozval, naj zavarujejo obstoj in stabilnost družine, saj je »vedno več poizkusov, da se jo ošibi do take meje, da se zanika njen pomen in možnost obstoja.«

Slovinci in novi kardinali

Nedavno je papež Janez Pavel II. imenoval trideset novih kardinalov, ki predstavljajo skoraj vse celine. To je že šesti konzistorij za imenovanje cerkvenih knezov s strani sedanjega papeža. Izmed Slovanov so med novimi kardinali beloruski nadškof iz Minska, bosanski iz Sarajeva in češki v Pragi.

Ponovno pa ni v tem seznamu slovenskega predstavnika. Proti in do sedaj edini slovenski kardinal je bil goriški nadškof in metropolit dr. Jakob Missia, ki ga je leta 1899 imenoval papež Leon XIII. Od tedaj Slovenci nismo več zastopani v kardinalskem zboru. Slovenske škofije so bile potem vedno v jugoslovanski državi, kjer je to dostojanstvo dosegal vedno le zagrebški nadškof-Hrvat.

Sedaj je postala Slovenija samostojna država, ki je zagrebški kardinal prav gotovo ne more predstavljati. Zato menimo, da bi morala država Slovenija imeti tudi na cerkvenem področju enako dostojanstvo z drugimi narodi in državami. Če ima lahko to skoraj vsaka država afriškega ali azijskega sveta, kjer je le nekaj katoličanov, ima to pravico tudi slovenski narod, ki že tisočletje ohranja krščansko vero in kulturo in je torej med najstarejšimi evropskimi narodi, ki so se pokristjanili.

Skupno z nezadovoljstvom zaradi tega stanja pričakujemo, da se bo v bližnji bodočnosti položaj v tem oziru spremenil in da bomo tudi Slovenci spet dosegli s svojim uglednim cerkvenim predstavnikom mesto v senatu katoliške Cerkve.

a.b.

Srečen zaključek »operacije bomba«

»Operacija bomba«, kot so jo poimenovali krajevni časopisi, se je prejšnjo nedeljo, 13. t.m., zaključila brez velikih težav. Okrog 9.500 oseb je moralo zapustiti svoje domove že navsezgodaj zjutraj, ker so pirotehnik razstavili bombo iz druge svetovne vojne, ki so jo pred nedavnim naključno odkrili med izkopavanjem na Reški ulici v Trstu. Nevarno območje je bilo pod strogim nadzorstvom organov javne varnosti, spremenjene so bile avtobusne proge, »izseljeni« prebivalci pa so si znali pomagati, posebno še, ker je lepo vreme dovoljevalo sprehode. Pirotehnik so z delom zaključili še pred predvideno 18. uro.

Komentar h kombinirani carinski tarifi

V drugi polovici letošnjega (1994) leta je Center marketing Int. Ljubljana, Vošnjakova 5, izdal in založil Dopolnilni komentar h kombinirani carinski tarifi (Combined Nomenclature), ki obsega 546 strani.

Obsežno delo je dragocen prispevek, saj bo najverjetneje že z novim Zakonom o carinski tarifi Slovenija prešla na Kombinirano nomenklaturu, ki jo uporabljajo Evropska unija in države CEFTA. Kombinirana nomenklatura zajema okoli 9000 postavk, ki se sproti dopolnjujejo (v lanskem letu je bilo nad 300 popravkov in dopolnitev).

Pri vseh spremembah zakonodaje, tudi pri prehodu na novo nomenkla-

turo, se pojavljajo številne težave, kot je na primer razvrščanje blaga po carinski tarifi. Da bi se temu izognili oziroma ublažili težave, velja posebno priznanje založniku, to je Centru marketing International v Ljubljani (tel.: 061/302-350), da je izdal ta komentar h kombinirani nomenklaturi, ki se opira na komentar k Harmonizirani nomenklaturi Sveta za carinsko sodelovanje iz Bruslja. Predgovor k slovenski izdaji Dopolnilnega komentarja h kombinirani nomenklaturi (ki vključuje stanje na koncu leta 1991), je napisal Dušan Vujadinovič, dipl. oec.

Omenjeno delo nam v posameznih oddelkih in poglavjih praktično prikazuje posamezne vrste blaga, živih živali, hrane, zdravil, farmacevtskega blaga ter železo, jeklo itd.

Opis nekaterih vrst blaga vsebuje poleg besedila še sliko oziroma shemo izdelka, kot je na primer profilirana — rebrasta pločevina, ki se uporablja večinoma za fasadne obloge z značilno obliko, kot je prikazana s skico.

Omenjeno delo bo zlasti koristilo špediterjem, carinikom, bankam in vsem tistim podjetjem ter strokovnjakom, ki se aktivno, vsakodnevno, poklicno ukvarjajo z mednarodno trgovino.

dr. Gabrijel Devetak

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

ob 150-letnici rojstva Simona Gregorčiča

OLJKI

Hugolin Sattner

Kantata za soliste, zbor in orkester

Mirjam Pahor, sopran

Patrizia Belloni, mezzosopran

Aleksander Švab, bas

MePZ F. B. Sedej iz Števerjana, MePZ Hrast iz Doberdoba, MePZ Podgora in pevci zborov Štandrež, Rupa Peč, Alenka Mirko Filej in Lojze Bratuž

Mladinski simfonični orkester

dirigent Hilarij Lavrenčič

Gorica, cerkev Sv. Ignacija, nedelja, 27. novembra, ob 18. uri
Štandrež, župnijska cerkev, petek, 2. decembra, ob 20.30

Predvideni nastopi v Trstu, Drežnici in na Koroškem

NAŠE SOŽALJE

Uredništvo in uprava Novega lista izrekata globoko občuteno sožalje prof. dr. Franku Pisaniju in družini ob smrti dragega očeta.

Janko Jež

SPOMINI (16)

(Ob 50-letnici kapitulacije italijanske fašistične armade v Sloveniji)

Ureditev življenja v Rimu

Po italijanski kapitulaciji smo se interniranci v delavskem bataljonu v Arezzu razšli. Naše ilegalno vodstvo nam je dalo navodilo, naj krenemo proti severu, vendar naj se pred Benetkami ločimo v manjše skupine, po možnosti že pri kraju Monselice, in peš obidemo to nevarno področje. Reke naj bi prebrdli na varnejših mestih v verigah, to se pravi držec se tesno za zapestja. Le pri večjih rekah bi morali iskati mostove, ki ne bi bili pod nadzorstvom. Potrebne informacije bi morali iskati spotoma. Nemci so namreč pri Benetkah postavili več blokov ob cestah in železnicah in lovili vse moške, ki so se z juga vračali proti severu in jih odganjali v svoje lagerje v Nemčijo.

Gospa Justa Sarđo, poročena Žabkar, mi je svetovala, naj raje krenem na jug v Rim, kjer naj čakam na prihod zmagovitih zavezniških sil. V Rimu naj bi se javil na uradu Mednarodnega rdečega križa in tam uredil svoj položaj begunca, nato pa pri generalni hiši Slovenskih šolskih sester v ulici dei Colli 8, kjer naj računam na vso potrebno pomoč. Med drugim bi pri njih dobil naslov stanovanja, ki ga hranijo zanjo. Ona je nameravala še nekaj časa počakati v Arezzu.

Poslušal sem gospo Justo in se znašel v Rimu. Tu sem se najprej javil pri šolskih sestrah. Na daljši razgovor me je sprejela generalna prednica m. Terzija Hanželič. Načelovala je svojemu redu, ki ima ogromne zasluge za naš narod, že pred vojno v Mariboru. Nacistična Nemčija je ob vdoru na Štajersko red zatrla in šolske sestre izgnala. Zatekle so se v razne svoje samostane na Primorskem in v Rim, kamor so prenesle svojo generalno hišo. Vatikan

jim je dal za pokrovitelja kardinala Fumasoni — Biondija. Prednica in kardinal pa se nikakor nista mogla sporazumevati. Kardinal je govoril samo italijansko, prednica pa tega jezika ni razumela, zato mi je sama takoj rekla, da sem ji kar iz neba padel. Prosila me je, naj njo in druge sestre, ki bi to želele, učim italijanščino, za kar bom pri njih prejemal hrano, dokler bom to potreboval. Dobil sem pravico do vstopa v klavzuro, kajti častita mati Hanželič je imela bolne noge in je težko prihajala iz prvega nadstropja v pritličje, kjer je bila sprejemnica. Tu so bile tudi kapela, delovne sobe, medtem ko je bila kuhinja s shrambami v kletnih prostorih. Učili smo se v sprejemnici, ki je služila tudi za obednico. Prednica je bila talentirana in energična ženska. V marsičem je bila podobna gospe Justi. Bili sta si celo nekoliko podobni. Z mojo pomočjo se je torej častita mati prednica lahko začela s svojim vatikanskim protektorjem kardinalom za silo sporazumevati v njegovem jeziku. Priznal ji je, da bi se on nikdar ne mogel v tako kratkem času naučiti nemščine ali slovenščine. Napravil sem torej zaslužno dejanje, za kar sem dobil zares potrebno plačilo. Povrh tega pa še to: ko sem prednici razložil svoj položaj, mi je takoj rekla, da se bom mogel začasno naseliti v stanovanje, ki je namenjeno družini Žabkar iz Arezza. Zasedel bom sobo, iz katere se pravkar selita dva slovenska begunca inž. Grm in dr. Cafafura. Moram pa biti pripravljen, da se bom moral izseliti, ko bo prišla iz Arezza gospa Justa Žabkar. Tedaj bom dobil novo stanovanje, in sicer v severnem delu Rima, v ulici Corso 6, pod zvezdarno Monte Mario. Stanovanje je bilo last družine Ehrlich iz Žabnic. Ehrlichovi so se izselili ob izbruhu vojne. Vrnili naj bi se spet v Rim šele po koncu vojne. Medtem je stanovanje meni na razpolago. Ehrlichovi so namreč pravilno sodili, da je bolje imeti v stanovanju zanesljivo osebo, čeprav brezplačno, kot pa ga dalj časa pustiti praznega. Zame je bila prava mana z neba! Še danes se častite prednice Hanželičeve hvaležno spominjam. Na koncu najinega razgovora mi je generalna prednica dala ključ stanovanja, namenjenega Žabkarjevimi, ki je bilo blizu osrednjega trga Bologna. Triumfalno sem stekel v svoje novo varno zaklonišče. V njem sem še naletel na oba tedanja gosta, inž. Grma in dr. Cafafuro, ki sta se pripravljala, da stanovanje zapustita. Bila sta namenjena v Trst.

Srečanje s predstavniki iz BiH za gospodarsko sodelovanje

Na tržaškem sedežu Slovenskega deželnega gospodarskega združenja je bilo ta teden srečanje s predstavnikom Gospodarske zbornice Bosne in Hercegovine v Italiji Saćirom Šoševićem. Prisoten je bil tudi bosansko-hercegovski konzul v Milanu Muhamed Kreševljaković.

Govor je bil predvsem o možnostih gospodarskega sodelovanja s tukajšnjimi podjetji in trgovskimi zbornicami. V Trstu sedaj že deluje bosenska gospodarska agencija Export Engineering, v kratkem pa naj bi prišlo do oblikovanja Trgovinske zbornice za usklajevanje trgovske izmenjave med BiH in Zahodom. Zbornica naj bi pokrivala področje severne Italije, Slovenije in Istre. S tržaškim srečanjem so hoteli bosenski predstavniki navezati poslovne stike s tukajšnjimi gospodarstveniki. Podobne sestanke bodo organizirali tudi v drugih centrih Furlanije-Juljske krajine in v Slo-

veniji. Sestanek v Trstu je bil vsekakor pozitiven, saj so se ga udeležili predstavniki kakih 30 podjetij.

Konzul Kreševljaković je prav tako govoril o gospodarskih težavah, vprašanja udeležencev pa so bila posvečena tudi politični situaciji, vojni v Bosni in Hercegovini ter rekonstrukciji, ko bo te nesmiselne morije konec.

* * *

Slomškova proslava v Bazovici

V Bazovici bo v nedeljo, 27. novembra, tradicionalna Slomškova proslava. Pel bo zbor Jacobus Gallus pod vodstvom Janka Bana, govoril pa bo Ernest Berložnik, nadžupnik iz Vuzevice, kjer je Anton Martin Slomšek služboval več let. Na proslavi bodo peli tudi otroci domačega zbora, ki je prav tako poimenovan po svetniškem slovenskem škofu. Male pevce vodi Tamara Ražem.

Na sliki (z leve): predsednik SDGZ Boris Siega, Šošević, Kreševljaković in Mirjan Korsič (foto Kroma)

V njuni sobi, ki je tedaj postala moja, je bilo strašno vroče. Do stropa visoka majoličasta peč je bila razbeljena, čeprav smo bili šele v sredini septembra. Gospoda Grm in Cafura sta mi povedala, da sta jo zakurila, da sta lahko sežgala večjo količino tuje valute, ker nista hotela, da bi ju na poti presenetili Nemci, kar bi ju lahko drago stalo. Obmolnil sem. Srečanje z njima je še danes zame velika nerešena uganka. Gospa Lida Turk mi je pri enem od njenih običajnih četrtkovih srečanjih povedala, da je bil inž. Grm res v Trstu kot ravnatelj slovenske radijske postaje, nakar je emigriral v Argentino. Če se prav spominjam, je tam tudi pred kratkim umrl. Prav nič ne vem o dr. Cazafuri. V PSBL piše, da je bil neki dr. Krsto Cazáfura, rojen v Rovinju leta 1899, sicer po rodu Slovenec, med vojno interniran v Ascoli Piceno, da je bil po vojni v Trstu član PNOO za STO, ravnatelj rudnika v Idriji ter profesor fizikalne kemije na ljubljanski univerzi. Je bil moj kratkotrajni rimski znanec on? Čez nekaj dni je prišla v Rim gospa Žabkar. Gospa Justa mi je rekla, da se bom moral izseliti in se naseliti v stanovanju Ehrlichovih, kajti moja soba bo sasedel dr. Janko Kralj. Dodala je še, naj takoj pišem ženi v Ljubljano, naj se z nečakom Dragotom kar pripravi za pot v Rim, kajti opremljeno stanovanje jo že čaka. To sem takoj sporočil Francki v Ljubljano. Prišla je za božič leta 1943, in sicer ravno prav, da smo spet v družinskem krogu praznovali božične praznike.

Medtem sem uredil svoj položaj begunca na rimskem sedežu Mednarodnega rdečega križa. Ko sem izpolnil vse potrebne formularje, so me prosili, naj

Pesnik in igralec Tone Kuntner v DSI

Tone Kuntner (desno) in predsednik DSI Sergij Pahor

(foto Kroma)

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu je bil v ponedeljek, 15. t.m., gost pesnik in igralec Tone Kuntner, ki je posredoval nekaj svojih poezij iz zadnje zbirke »O domovina« ter se razgovoril o številnih vprašanjih o Sloveniji in slovenstvu. Glede politike je dejal, da lahko o njej govori le s srcem. »Jaz sem za vsakogar, ki ljubi domovino.« Dotaknil se je tudi emigracije. Dejaj je, da je za dvomilijonski narod velika tragedija, da je v tujino, predvsem v Argentino, ZDA, Kanado in Avstralijo, odšlo okrog 600 tisoč Slovencev.

Kuntner je govoril tudi o svojem delu v gledališču. Tržaška publika ga je spoznala v igri režiserja Jožeta Babiča z naslovom »Tako srečen bi bil, če bi ti razumela te moje besede«, v kateri je interpretiral pisma iz ječe, ki jih je pesnik Stanko Vuk pošiljal ženi Danici.

KULTURNI DOM - Gorica
KATOLIŠKA KNJIGARNA
vabita na spominsko razstavo
ob 10. obletnici smrti slikarja
RUDOLFA SAKSIDE

Otvoritev bo v četrtek, 24. novembra, v galeriji Katoliške knjigarne v Gorici, ob 18. uri, v Kulturnem domu ob 18.45.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« -
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar,
Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni
in odgovorni urednik), Miro Oppelt,
Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidi
Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst.
tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega
tiska v Italiji

jim pomagam pri urejanju kartoteke in seznamov jugoslovanskih beguncev, ki so se čedalje bolj pogosto in številno javljali v njihovem uradu. To sem napravil. Stvar pa ni trajala dolgo. Iz Base JLA v Bariju so poslali v Rim odposlanca kapetana Nikolo Mandića, ki je prevzel tudi generalni konzulat kraljevine Jugoslavije. Z Mandićem sva se poznala še z ljubljanske univerze. Kmalu nato je prišel tudi novi jugoslovanski ambasador. Njegovo ime mi uha. Bil je tudi on kot generalni konzul Mandić istrski Hrvat. Jugoslovanski generalni konzulat je prevzel od MRK vse dokumente v zvezi z begunci, ki so se odločili, da se preko baze Bari vrnejo v domovino. Večina od njih se je odločila za nadaljevanje boja proti nemškemu in italijanskemu okupatorju. Ostali, ki so se pa odločili za emigracijo, so prišli pod pristojnost organizacije IRO, ki jo je prav tedaj ustanavljal v Rimu dr. Miloš Vauhnik, advokat iz Maribora.

Pri Šolskih sestrah je ob nedeljah maševal za slovensko kolonijo pater Anton Prešeren, generalni asistent jezuitskega reda za slovanski vzhod. Vprašal sem ga za naslov msgr. A. Fogarja. Tedaj je bivši tržaški škof stanoval na Trgu Rinascimento blizu Vatikana. Obiskal sem ga. Ko sem mu povedal, da sem v Ljubljani končal filozofsko fakulteto in postal lektor italijanščine, me je opozoril, da je na rimski univerzi pristo mesto lektorja za slovenski jezik. Dal mi je pismo priporočilo za univ. prof. Giov. Maura, ravnatelja inštituta za slovansko filologijo, ki mi je po daljšem razgovoru ponudil mesto lektorja slovenščine. Tako sem postal lektor slovenskega jezika v Rimu.

(Dalje)